

Bratři a sestry,
mluvili jsme již o té zvláštní a jedinečné době, kdy si Kristovo evangelium postupně podmanilo zástupy obyvatel Jeruzaléma. Apoštolové zvěstují živého Ježíše Krista neohroženě a bez bázně. Sledujeme ale taky stranu opačnou, kterou reprezentují vysocí představitelé jeruzalémského židovstva. Ti už od počátku vidí v rané církvi nebezpečí a ohrožení. Vypadá to, že si s tak rychle šířícím se hnutím nevedí rady. A reakcí na to, když si člověk neví rady s něčím, co mu přerůstá přes hlavu, může být zmatená bezradnost, ale taky represe. Tu už apoštolové zakusili. Dnešní oddíl jmenuje ale ještě něco jiného, co vede k pronásledování křesťanů, a sice něco, co je mnohem nebezpečnější nežli jen obava z neznámého. Velekněz a jeho stoupenci, saducejská strana, ultrakonzervativní skupina, byli naplněni závistí. Je nasnadě se domnívat, že důvodem je právě ten ohromný ohlas kázání apoštolů a jejich obliba mezi lidmi. Ale nejen to. Lidé jsou uzdravováni a uvězněným padají pouta z rukou. Nepomohly výhrůžky, Petr a Jan zase učí v chrámě. Musí to být jistě nepříjemný pocit – sám nemám co dát a je tu přitom skupinka lidí, jejichž slova berou za srdce a druzí za nimi jdou - nám však nikdo nenaslouchá!

Vůči závisti není zcela imunní nikdo z nás. Jinému se daří – a mně ne. To se nenese snadno. Závist může jistě taky motivovat k tomu, aby se člověk snažil. Ale přeroste – li přes hlavu a spojí – li se ještě navíc s mocí a s touhou mstít se, pak je zle. Nevidím už člověka, ale dívám se kamsi „za něj“. Závist souvisí se zrakem. Vzpomeňme na to, jak v jednom z Ježíšových podobenství řekl majitel vinice jednomu z dělníků: Copak tvé oko závidí, že jsem dobrý?

Díky těmto závistivým očím mocných se apoštolové octnou ve vězení. Následuje jejich výslech a celá tato kapitola líčí jejich neohroženost a pevnost. A právě zde, v souvislosti se soudem nad apoštoly, zazní znovu ona slavná a krátká věta vyznání: „Boha je třeba poslouchat, ne lidi“. To je nádherný manifest svobody. To je ta hlavní zbraň, kterou apoštolové mají v rukou – zbraň poslušnosti Božího slova. Na nátlak by mohli apoštolové zareagovat různým způsobem. Mohli by se nechat zastrašit a uposlechnout ne Boha, ale velekněze a radu. Mohli by říci něco jako: tak dobře, aby nebyly problémy, tak my už o Ježíši mluvit nebudeme. Mohli by se pokořit před pomazanou hlavou a říci třeba: Když to říkáte vy, pane faráři, tak my už o Ježíši mluvit nebudeme.

Ne, oni nepohrdají autoritou velekněze. Ale jejich poslušnost není poslušností v první řadě před náboženskými autoritami, ale před Bohem. A ten je vede k tomu, aby evangelium zvěštovali. Sám Boží Syn je poslal to dělat a oni jeho příkazu uposlechlí. Kolikrát v dějinách se tohle opakuje. Je to jeden z pilířů reformace. Boha je třeba poslouchat, ne lidi. Vzpomeňme na Husa. I on se odmítne podříditi zázaku kázat, i když jej vydal sám arcibiskup. Vždyť byl k tomu pověřen samotným Kristem! A přitom ani Hus církevní vrchnost neodmítá. Jen chce, aby se řídila Kristovým slovem a jeho zákonem namísto jednání z pozice moci. Vzpomeňme na mnohé z těch, kteří byli pronásledováni kvůli víře v Ježíše Krista během moderních totalitních režimů. Mysleme na dodnes pronásledovanou církev ve světě...

Ve věcech víry máme za nejvyšší autoritu Ježíše Krista. A duchovní pastýři jsou od toho, aby lidem ke Kristu pomáhali nacházet cestu. A ve chvíli, kdy chtějí pravdu vlastnit a druhé ovládat, stávají se vlky. Ale i když se někdy může jevit zápas o tuto pravdu jako předem prohraný, přece není marný. Spisovatel Bertold Brecht kdesi napsal, že „mnoho už je dosaženo, vstane – li jen jeden jediný a ke zlu řekne: „Ne“.

Druhým pilířem našeho příběhu jsou neméně slavná slova – ale tentokrát na druhé straně, na straně odpůrců mladé církve. Apoštolé využijí i situace před soudem k tomu, aby vyřídili evangelium. Návist velekněží se ještě víc rozhoří a chtějí apoštoly zabít. Na začátku příběhu povstal se vši rozhodností nejvyšší kněz s úmyslem mladou církev zkrotit a zničit. Už už měli apoštolové opět namále, ale zasáhl anděl Páně.

Ale podruhé anděl nezasáhne. Namísto toho zase někdo povstane, a sice jiný významný a slovatný muž, farizeus, člověk ze stejného tábora, slavný židovský učitel a člen židovské rady, učitel Pavlův, Gamaliel. A jakkoli jsme měli dojem, že se tento proces podobá tomu kostnickému s Husem, díky Gamalielovi to tak není. Právě on tady řekne to „ne“. Už už by propukla protikřesťanská návist, nebýt tohoto vlivného muže, který pronesl ke všem přítomným moudrá slova, která by mohla být namnoze i dnes manifestem tolerance a snášenlivosti: „Nechte tyto lidi a propusťte je. Pochází – li tento záměr a toto dílo z lidí, rozpadne se samo. Pochází – li z Boha, nebudete moci ty lidi vyhubit – nechcete přece bojovat proti Bohu.“

Nemylme se. Gamaliel patří na stranu protivníků mladé církve. Ale velmi energicky varuje před náboženskou nesnášenlivostí spojenou s násilím. Není – li to z Boha, zajde to samo i bez pronásledování. Ale je – li to z Boha, nic s tím nenaděláte a pak byste se při potlačování tohoto hnutí Bohu protivili. Ano, byli už mnozí, kteří se pokládali za něco extra, a kde jsou dnes? Žasneme nad jeho prostou moudrostí. Farizeus Gamaliel vahou své autority vyrazí velekněžím a saduceům zbraň z ruky. Farizeje máme většinou spojeny s Ježíšovými odpůrci, proti nimž Ježíš často vystupuje s tvrdou kritikou. A zde se slavný farizeus naopak vyznačuje moudrou zdrženlivostí a rezolutně odmítne nábožensky motivované násilí jako něco, co k víře nepatří. A je dokonce pravděpodobné, že tento postoj ke křesťanům tehdy v Jeruzalémě mezi farizeji nebyl vůbec výjimečný, jakkoli nám to může připadat překvapivé.

Dílo, které je jen lidské, nevydrží. Gamaliel uvede dva příklady, jednoho falešného mesiáše a jednoho protiřímského povstalce.

Apoštolové jsou díky slovu tohoto muže volni. I tak jsou ale krutě zbičováni. Nejspíše ovšem udělal vše, co bylo v jeho silách.

Výsledky našeho lidského snažení mají jen vymezený čas. Jen Boží dílo vydrží. Kdysi jsem slyšel jeden příběh z doby středověku, kdy nějaký pohan hledal odpověď na otázku, jestli je křesťanská církev skutečně Božím dílem. Po nějaké době, kdy nahlédl do jejího života, zděšen pronesl překvapivá slova: „Církev určitě nemůže být jen lidským dílem, protože z lidských předpokladů by něco takového muselo dávno zaniknout a ne přetrvat tak dlouhá staletí.“ Ano, církev, kterou kdysi možná zachránil Gamalielův zásah, na slova tohoto učence často zapomínala. A dokonce ani Ježíšova slova ji nevedla k lásce, milosrdenství a snášenlivosti. A nejen Hus to poznal na vlastní kůži. Poznali to i židé, k zahanbení křesťanů.

Kristova církev mu ani dnes nedělá vždycky čest – a přesto ji zde náš Pán snad stále chce mít. I když už nám dnes asi schází ona síla Božího Ducha, která kdysi rozhýbala Jeruzalém a mnoho věcí převrátila naruby. Ale snad Boží Duch dává i dnes svá obdarování, zase jiná nežli tenkrát. Není na místě církev ani chválit a oslavovat – to patří jen Bohu. A není ani nutno na ni jen brblat, stěžovat si a lámat na nad ní hůl.

I my máme dnes stejný úkol jako Petr, jako Jan a ostatní apoštolé. Jít k lidem a nemlčet o Kristu, nenechat se zastrašit ani odradit. Jít k lidem jako služebníci, plni porozumění a tolerance, kteří vědí, že služba je jejich povinností, za kterou si nenárokují žádnou odměnu. A přece mají zaslíbení, že se s Kristem setkají. Amen.

Modlitba: *Pane Bože, děkujeme ti za všechny svědky víry, kteří Kristovo evangelium věrně zvěštovali a nenechali se zastrašit ani odradit. Děkujeme za ty, kdo byli připraveni nést oběti jako první apoštolové. Děkujeme to za všechny, kteří se nebáli povstat a prohlásit: lidi, neblázněte, nenávisť a násilí ve věcech víry nika, nevedou. Odpusť nám, kdykoli jsme se sami nechali strhnout k předsudkům a nesnášenlivosti. Naplňuj naše srdce láskou, která se nevypiná, ale pokorně slouží a pomáhá všem. Amen.*